

ЛЕКЦІЯ № 4

Тема: ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ ІТАЛІЇ

План

1. Структура освіти в школах Італії.
2. Шкільна освіта в Італії.
3. Особливості фізичного виховання в італійських школах.
4. Оцінювання навчальних досягнень учнів італійських шкіл.

Структура освіти в школах Італії

Освіта в Італії є явищем багатограним, з давньою історією та самобутньою традицією. Починаючи з часів заснування перших шкіл і університетів в Європі та закінчуючи формуванням основ Болонської системи, італійській освіті та Італії в цілому судилося відіграти особливу роль у загальноєвропейському освітньому процесі.

У системі освіти Італії провідну роль відіграє держава, зокрема міністерство освіти. Система освіти в Італії, у тому числі шкільної перебуває під контролем держави. Міністерство освіти забезпечує матеріальне утримання шкіл на всіх рівнях і суворо контролює навчання у приватних школах. Воно розробляє навчальні програми і влаштовує конкурсні іспити для отримання посади вчителя у всіх державних школах. Окрім держави, значний вплив на освітній процес має католицька церква. Саме в Італії вплив католицької церкви на освіту залишається найбільш помітним в Європі. Це пояснюється насамперед близькістю Ватикану (рис.3).

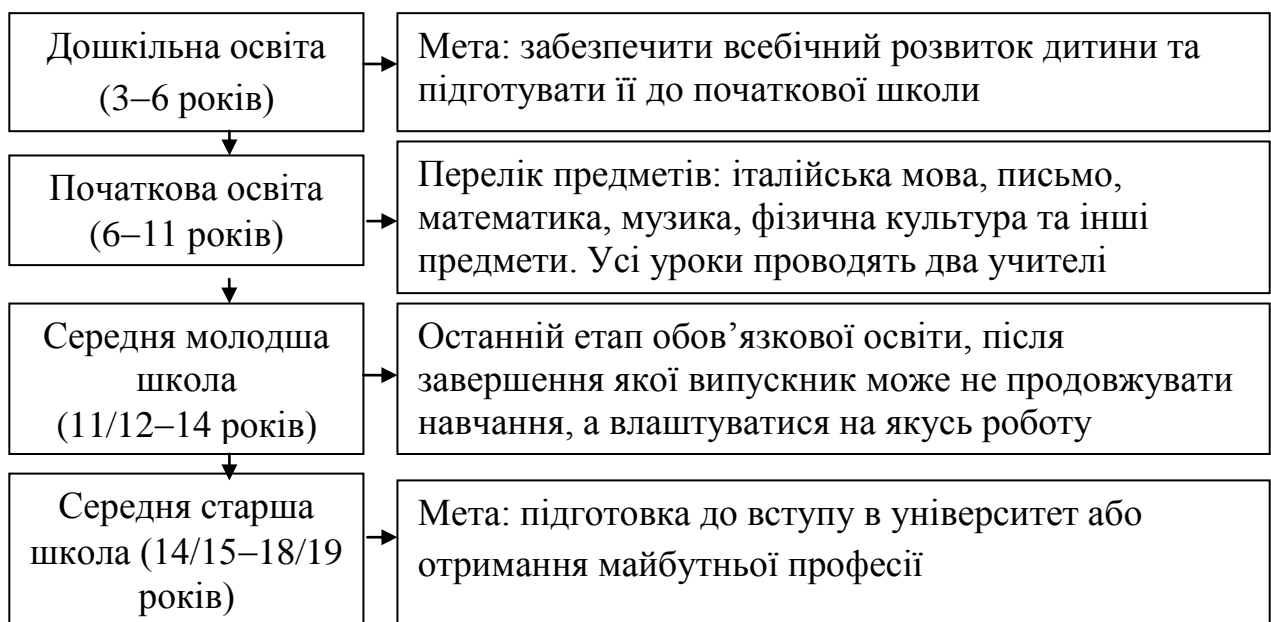

Рис. 3. Структура системи освіти в Італії та її особливості

Дошкільна освіта в країні триває для дітей віком від трьох до шести років у дошкільних дитячих закладах (дитячих садках). З шести місяців (іноді з трьох місяців) до трьох років дитина може відвідувати ясла. Такий ранній вік відвідування ясел пов'язаний з відносно короткою тривалістю (5 місяців) оплачуваної декретної відпустки в Італії. Платня за відвідування ясел та дитячих садків залежить від доходів родини та визначається місцевими органами влади. Групи в державних дитячих садках, як правило, є доволі великими, кількість дітей у групі може коливатися до 30 осіб. Відвідувати ясла і дитячі садки діти можуть вільно з початку вересня до кінця червня, в липні за потреби можуть відвідувати спеціальні дошкільні заклади. Завдання дитячого садка полягає в забезпеченні всебічного розвитку дитини та підготовці її до початкової школи. Велике значення в дошкільній освіті країни має католицька церква, яка часто опікується окремими дошкільними дитячими закладами.

Шкільна освіта в Італії

Більшість італійських шкіл є державними, кількість приватних становить близько 5 % від загальної кількості. Як державні, так і приватні школи мають однакову програму, а їх учні складають однакові іспити та випробовування для отримання документів про шкільну освіту. Обов'язковою є освіта упродовж 8 років у початковій і середній школі. У шкільній освіті важливе значення має католицька церква, вивченню основ католицизму відведено окремі години в шкільній програмі. Увесь курс шкільної системи освіти Італії можна розділити на два етапи: початкову школу й середню. Вони своєю чергою діляться на початкову школу першого ступеня (scuola elementare 1) й початкову школу другого ступеня (scuola elementare 2) та середню молодшу й середню старшу школи.

Навчальний рік триває 9 місяців. Зазвичай розпочинається в середині вересня й завершується в середині липня. Щорічно шкільний календар розглядають і затверджують на регіональному рівні. Упродовж навчального

року передбачено 2 тижні різдвяних канікул і один пасхальний тиждень, окрім того вихідними є 1 листопада, 1–8 грудня, 25 квітня і 29 червня. Діти навчаються п'ять днів на тиждень по шість годин на день. У кінці кожного ступеня проводиться тестування. Замість звичних для нас балів застосовується система оцінок («відмінно», «добре» і т. д.). Зазначимо, що діти з обмеженими можливостями навчаються разом з усіма. Наповнюваність класів в італійських державних школах є більшою порівняно з приватними школами.

Початкова освіта (6–11 років). Перелік предметів у початковій школі є невеликим, до нього входить італійська мова, письмо, математика, музика, фізична культура та інші предмети. В італійських школах заняттям з музики приділяють особливу увагу. Усі заняття в класі початкової школи проводять два викладачі. Після закінчення початкової школи складають обов'язкові іспити, відповідно до результатів яких видаються документи про завершення початкової школи. Початкові школи є безкоштовними й обов'язковими для всіх.

Основна мета викладання предмета «Фізична культура», згідно з навчальною програмою початкової школи, – дати учням розуміння того, що «Тіло – найвища цінність». Йдеться про спосіб життя в цілому і про поведінку особистості в світі і суспільстві. Завдання полягає у формуванні ідентичності самопізнання і пізнання навколишніх, а також у визначенні власних життєвих прагнень.

Зміст дисципліни передбачає, окрім набуття практичних умінь через засвоєння великої кількості рухливих ігор, розширення теоретичних знань. Основними темами є: частини тіла, органи чуття та сприйняття, основи правильного харчування, особиста гігієна, проблеми навколишнього середовища і шкідливих для здоров'я звичок.

Оцінка виставляється відповідно до «портфолію особисто здобутих умінь» і документів, що підтверджують участь учня в активному проведенні дозвілля (грамоти, кубки, медалі та ін.), які отримав учень упродовж навчання в молодшій школі.

Зазвичай в Італії на цьому етапі, як і в Україні, фізичну культуру викладають вчителі початкових класів. Проте значно допомагає у проведенні

уроків фізичної культури і позаурочних форм Національний олімпійський комітет Італії та федерації з видів спорту. Учні мають змогу безкоштовно та на власний розсуд відвідувати різноманітні спортивні гуртки.

Середня молодша школа (11/12–14 років). Заняття в середній школі з кожного предмета проводять окремі викладачі. На цьому етапі школярі вивчають італійську мову і літературу, історію, географію, математику, технологію, природничі науки (інтегрований курс), англійську та іншу іноземну європейську мову, мистецтвознавство, музику, фізичну культуру й релігієзнавство. Після завершення кожного року навчання проводяться іспити за системою "з дано – не дано". Якщо учень не складає цього випробування, його залишають на наступний рік. Це стосується і фізичної культури. Завершується навчання в середній школі випускними іспитами: письмовими – з математики, італійської та іноземної мови, усними – з інших предметів, у тому числі з фізичної культури. Успішне складання іспитів дає змогу отримати атестат про середню освіту (*licenza media*).

Навчальні плани зазвичай передбачають також вивчення однієї іноземної мови. Проте атестат про завершення (*diploma di licenza elementare*), що дозволяє продовжити навчання на наступному етапі, мають право видавати лише державні школи. Середня школа є останнім етапом обов'язкової освіти в Італії, після її завершення випускник може не продовжувати навчання, влаштуватися на якусь роботу. Звісно, вибір робочих місць з таким рівнем освіти є не великим, і тому більшість учнів продовжує навчання в старшій школі.

Особливості фізичного виховання в італійських школах

На вивчення фізичної культури на цьому етапі відводиться до 20 % год навчального плану, що становить не менше ніж 2 уроки щотижня. Для дітей з особливим потребами кількість годин може відрізнятись.

Основна мета предмета – усвідомлення власних фізичних можливостей, формування навичок самоконтролю, самооцінки, оволодіння основами безпеки життєдіяльності.

Зміст дисципліни передбачає використання вправ на розвиток фізичних якостей, формування техніки рухових дій, вироблення вміння самооцінювання та самоконтролю, вивчення методів тренування. Окрім цього, учні повинні засвоїти правила вуличного руху під час їзди на велосипеді та мотоциклі, способи вираження емоцій та спілкування.

На цьому етапі, на відміну від попереднього, уроки проводять вчителі-спеціалісти з фаху. Щоб мати кваліфікацію вчителя фізичної культури, необхідно отримати ступінь магістра і мати щонайменше рік досвіду педагогічної діяльності.

Середня старша школа (14/15–18/19 років). У старшій школі учень або отримує загальну освіту в ліцеї, який готує учня до вступу в університет, або разом зі шкільною освітою опановує певну професію в коледжі. Старша школа, яка готує за загальною програмою для вступу в університет, поділяється на кілька типів ліцеїв: технічні, гуманітарні, класичні та інші. Навчання в одному з них визначає вибір у майбутньому напрямі навчання в університеті. Попри відмінності програм у різних типах ліцеїв, усі вони мають низку однакових дисциплін, зокрема італійську мову, історію, математику та інші. Закінчивши старшу школу (ліцей), учні складають іспити та отримують документ про повну середню освіту, який є підставою для вступу в університет.

У другому півріччі передбачено проміжне тестування, результати якого зазначаються в таблиці успішності. Оцінка виставляється за десятибальною шкалою від 1 до 10. Задовільним вважається результат від 6 балів. За наявності незадовільних оцінок у кінці першого півріччя учителі розробляють для учнів спеціальні програми. У разі неуспішності з більшості предметів у кінці навчального року учень залишається на повторне навчання на наступний рік. Після п'яти років навчання школяр складає комплексний державний іспит (*maturità*), який має письмову та усну частину. Заздалегідь розроблених білетів немає.

Урок фізичної культури залишається обов'язковим і на цьому етапі.

Основна мета, згідно з програмою, – це досягнення оптимального фізичного розвитку, удосконалення техніки виконання раніше вивчених вправ.

Зміст дисципліни передбачає вивчення структури і правил індивідуальних і командних видів спорту, застосування основних принципів теорії і методики тренувань, ознайомлення з основами харчування під час фізичної активності, проблемами допінгу у спорті.

Оцінювання навчальних досягнень учнів італійських шкіл

Оцінювання з фізичної культури в Італії має на меті визначити рівень набутих рухових умінь та розвиток фізичних якостей учнів, а також виявити за допомогою усних і письмових тестів рівень знань з цього предмета.

Оцінка виставляється на основі «портфоліо набутих навичок», що переводиться у певну кількість кредитів, які дають змогу отримати необхідну оцінку на державному іспиті (*maturità*). Ураховуються також кредити, отримані за участь у позакласній спортивній діяльності. На цьому етапі уроки проводять лише вчителі-спеціалісти з фаху.

Навчаючись у середній школі, учні італійських шкіл мають змогу відвідувати додаткові заняття з фізичної культури (максимум 6 елективних годин). Найпоширенішими видами спорту, які обирають учні, є заняття на велотреці, плавання, гімнастика, гірськолижний спорт, спортивне орієнтування, а також волейбол, футбол та баскетбол. Як правило, такі заняття проводить учитель і вони спрямовані, як стверджують італійські фахівці, на підвищення мотивації до занять спортом, а також на формування відчуття колективізму в учнів. Інколи такі факультативні заняття організовують спортивні асоціації, у такому випадку вони є платними і проводять їх для того, щоб знайти талановитих спортсменів.

В Італії, незважаючи на високий рівень освіти та матеріально-технічне забезпечення, є школи, в яких відсутні спортивні зали. Проте в такому випадку для учнів цих шкіл організовують систематичний доїзд до спеціальних спортивних центрів, які обслуговують декілька навчальних закладів. Зазвичай такі центри, окрім спортивних залів, містять басейни, в яких школярі можуть безкоштовно займатися.

Серед європейських країн Італія посідає чільне місце щодо впровадження інтегрованого та інклюзивного навчання, оскільки однією з перших визнала інтегративне та інклюзивне навчання найоптимальнішою для неповносправних дітей формою здобуття освіти. Про це свідчить і проведення уроків фізичної культури, де, на відміну від українських шкіл, діти з особливими потребами можуть займатися руховою активністю разом з ровесниками. Адже саме в таких умовах діти, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, можуть досягти найвищих результатів в освіті та соціальній інтеграції.

Виставлення оцінок дітям з особливими потребами з фізичної культури відбувається відповідно до досягнень тих завдань індивідуального навчального плану, що був заздалегідь розроблений спільно з батьками та медичним персоналом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колупаєва А.А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи / Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. – К.: Педагогічна думка, 2007 р. – 458 с.
2. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту/ Затв. указом президентом України №1148 від 28.09.2004. – К., 2004. – С.15
3. Eid L. Physical and Sport Education in Italy / Luca Eid, Nicola Lovecchio, Marco Bussetti // Journal of Physical Education and Health. – Opole, 2012. – Vol.1 (2). – P. 37–43.
4. Eid L. Le competenze nelle scienze motorie e sportive. Verso una literacy motoria europea / Eid L.–Milan, Franco Angeli.–2007.– 144 p.
5. Popowczak M. Lekcje WF we włoskich liceach / Marek Popowczak// Pismo Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. – Wrocław, 2007.–№114
6. Hardman Ken. The Situation of Physical Education in Schools: A European Perspective/ Hardman Ken // Human Movement . – Warsaw, 2008.– №1. – P.5 – 18

